

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Tiina Iivanainen

Apuvälineiden käytön perehdytys kotihoiton työntekijöille

Kokevatko kotihoiton työntekijät
perehdytyksen riittäväksi?

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Apuvälinetekniikka

SXA15S1

Opinnäytetyö

Tekijä	Tiina Iivanainen
Otsikko	Apuvälineiden käytön perehdytys kotihoidon työntekijöille
Sivumäärä	17 sivua + 3 liitettä
Aika	14.11.2018
Tutkinto	Apuvälinetekniikka
Tutkinto-ohjelma	Apuvälinetekniikan tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Apuvälinetekniikka
Ohjaajat	Lehtori Tomi Nurminen Yliopettaja Pekka Paalasmaa Yliopettaja Merja Reijonen
<p>Tarkoitus oli selvittää, kuinka kotihoidon työntekijät on perehdytetty asiakkaiden käytössä oleviin apuvälineisiin. Sen selvittämiseksi tehtiin kysely kotihoidon työntekijöille. Tavoitteena oli kehittää kotihoidon työntekijöiden perehdytystä apuvälineiden käyttöön.</p> <p>Kysely suoritettiin Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän (PHHYKY) alueella. Otannaksi valikoitui kolme Lahden keskustassa toimivaa kotihoidon ryhmää. Kysely toteutettiin kyselykaavakkein, mitkä kotihoidon työntekijät voivat täyttää ryhmäkokouksen yhteydessä. Kaavakkeissa oli lueteltu tavallisimpia kotihoidossa esiintyviä apuvälineitä, pääosin liikkumisen ja siirtymisen apuvälineitä. Kyselyssä tiedusteltiin mistä kotihoidon työntekijät olivat saaneet perehdytyksen, kokivatko he osaavansa opastaa asiakasta apuvälineen käytössä, olivatko he tyytyväisiä perehdytykseen ja haluaisivatko perehdytystä lisää. Lopuksi oli mahdollisuus vastata miten perehdytys toivottiin toteutettavan, mitä hyvää ja mitä kehitettävää perehdytyksessä olisi.</p> <p>Vastauksia tuli 59kpl. Suurin osa (67,8 %) vastaajista oli lähihoitajan koulutuksen omaavia. Työkokemusta oli kertynyt yli 10 vuotta 44,1 %:lla. Moni oli saanut perehdytystä apuvälineiden käyttöön jo opintojen aikana, mutta usein myös perehdyttäjänä oli työkaveri tai asiakas. Sähköiset apuvälineet olivat harvinaisempia ja niihin toivottiin lisää perehdytystä. Perehdytys toivottiin pääsääntöisesti koulutuksena. Kirjalliset ohjeet ja videot tukisivat opittua.</p> <p>Yleisesti perehdytys PHHYKY:n kotihoidon työntekijöiden keskuudessa koettiin riittäväksi. Lisää perehdytystä toivottiin sähköisistä apuvälineistä. Teknologian kehittyessä koulutusta tarvitaan uusien välineiden käyttöön. Kertaavat koulutukset, erityisesti siirtymisen apuvälineiden kohdalla, ovat tarpeellisia oikean ja turvallisen käytön takaamiseksi.</p>	
Avainsanat	apuväline, kotihoito, perehdytys, kysely

Author Title	Tiina Iivanainen Survey on the Orientation of Using Assistive Devices for Home Caregivers
Number of Pages Date	17 pages + 3 appendices November 2018
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Prosthetics and Orthotics
Instructors	Tomi Nurminen, Senior Lecturer Pekka Paalasmaa, Principal Lecturer Merja Reijonen, Principal Lecturer
<p>The goal of this study was to survey if home caregivers feel that the orientation on the assistive devices used by their clients is adequate. For this purpose, a questionnaire was made for the employees of Home aid services in a municipality of Lahti in Southern Finland. The purpose of this study is to develop the orientation and education of using assistive devices at home aid work.</p> <p>The questionnaire was given to caregivers to fill up in their monthly meeting. In the questionnaire was a list of common assistive devices used in home aid, mostly mobility aids or devices for moving a person. The following questions were asked: Where did you get the orientation? Would you be able to guide a person to use the device? Were you pleased with the orientation? Is more orientation needed? At the end of the questionnaire, there were two open questions, so that the caregivers could tell if there was something good about the orientation and whether there was something to improve.</p> <p>There were 59 replies from 3 out of 8 home aid teams in Lahti City. Common education background for a caregiver is a practical nurse and 67.8% of the respondents had the degree, and 44.1% had work experience over 10 years. The respondents were familiar with many of the assistive devices from previous studies. After that, a trainer was usually a fellow caregiver or client. Electric devices, such as electric wheelchairs and mobility scooters were not as familiar as other equipment. More orientation and information of electrical devices was needed. Caregivers would like to have the orientation as practical training. Written guides and videos help to remember what has been learned.</p> <p>According to the results, most caregivers were quite satisfied with their orientation of using assistive devices. However, more orientation of using electrical devices was needed. Regular training for using devices, especially when moving a person, is recommended as to provide safety in care and work.</p>	
Keywords	assistive device, home care, orientation, questionnaire

	4
1 Johdanto	1
2 Tavoitteet ja merkitys	1
3 Apuvälineiden käytön perehdytys	2
3.1 Apuvälineprosessi	2
3.2 Apuvälineet	4
3.3 Kotihoito	6
4 Aineisto	7
4.1 Kysely kotihoidon työntekijöille	7
5 Aineiston analysointi	9
6 Tulokset	11
6.1 Mitä hyvää on ollut saamassasi apuvälineiden käytön perehdytyksessä/opetuksessa?	14
6.2 Mitä kehitettävää apuvälineiden käytön perehdytyksessä/opetuksessa olisi?	14
7 Pohdinta	15
7.1 Kyselykaavake ja aineiston keruu	15
7.2 Perehdytyksen riittävyys	16
8 Ehdotuksia apuvälineiden perehdytyksen järjestämiseen	17
Lähteet	19
Liitteet	
Liite 1. Kyselykaavake	
Liite 2. Saatekirje	
Liite 3. Lupa kyselyyn	

1 Johdanto

Tarkoituksena on selvittää, kuinka kotihoidon työntekijät on perehdytetty asiakkaiden käytössä oleviin apuvälineisiin. Sen selvittämiseksi tehdään kysely kotihoidon työntekijöille. Tavoitteena on kehittää kotihoidon työntekijöiden perehdytystä apuvälineisiin. Olen työssäni kehitysvamma-alalla ja apuvälinetekniikan opintoihin liittyvissä harjoitteluissa havainnut hyvin vaihtelevia käytäntöjä perehdyttää hoitohenkilökunta apuvälineiden käyttöön. Maria Kruus-Niemelä (2002) on tutkinut apuvälineiden käytön osaamisen varmistamista terveyskeskuksissa. Hän toteaa, että yksi syy apuvälineen käyttämättömyyteen on heikko opastus käyttöön tai opastusta ei ole ollut lainkaan. Apuvälineestä useimmiten hyöttyy sekä käyttäjä että avustamassa oleva hoitaja. Apuvälineen käyttö edistää parhaimmillaan myös avustajan työergonomiaa. Kun kotiin tuleva hoitaja osaa käyttää apuvälineitä oikein, tukee se apuvälineen käyttöä, edistää asiakkaan hyvinvointia ja edistää myös hoitajan työhyvinvointia. Hoitajan apuvälinemyönteinen asenne kannustaa asiakasta käyttämään apuvälinettä. (Ks. Kruus-Niemelä 2002: 8–9.)

Kysely on tarkoitus tehdä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän (PHHYKY) kotihoidon työntekijöille Lahden alueella. PHHYKY tuottaa terveys- ja sosiaalipalveluita Päijät-Hämeen alueella.

Kyselykaavaketta luodessa ja vastausten analysoinnissa apuna on toiminut yliopettaja Kaarina Pirilä. Suurena apuna on myös toiminut sosiaalialan sivutoiminen opettaja Minna Nurminen (TAMK).

2 Tavoitteet ja merkitys

Tavoitteena on, että apuvälineiden käytön perehdytykseen kotihoidon työntekijöille kiinnitettäisiin huomiota. Miten perehdytystä tulisi antaa ja miten apuvälineiden käytön opastusta tulisi kehittää.

Oman kokemukseni mukaan apuvälineiden käytön perehdytys jää usein vähäiseksi hoitajien, erityisesti kotihoidon työntekijöiden, keskuudessa. Yksiköissä, joissa työskennellään kiinteästi ja useimmiten yhdessä muiden hoitajien kanssa, perehdytys on helpompi toteuttaa. Käyttöohjeet voivat olla kuvina ja/tai tekstinä esillä tai vaikkapa videona tietokoneella tai muussa älylaitteessa. Kiinteässä yksikössä on helpompi

kouluttaa useampia työntekijöitä samaan aikaan ja viime kädessä voi ohjeita kysyä toiselta työntekijältä. Kotihoidon työntekijä taasen työskentelee pääsääntöisesti yksin ja ohjeiden puuttuessa perehdytys ja käytön neuvonta on asiakkaan varassa. Mistä ja miten kotihoidon työntekijät saavat perehdytystä apuvälineisiin? Järjestääkö työnantaja koulutuksia vai saavatko he ohjeet aina välinekohtaisesti, kun asiakkaalle tulee uusi apuväline? Keneltä perehdytys saadaan? Onko se riittävää?

Suomalaisia tutkimuksia apuvälineiden käytön perehdytyksestä muille, kuin itse käyttäjille, ei ole juuri tehty. Kysymys on kuitenkin tärkeä ja sillä on yhteiskunnallista merkitystä. Käyttämätön apuväline ei ole ainoastaan turha investointi, vaan se voi aiheuttaa lisäkustannuksia. Jos käyttäjä ei hyödynnä apuvälinettä, hänen toimintakykynsä heikkenee, mikä todennäköisesti lisää hänen hoitokustannuksia. Ja jos kotihoidon työntekijä ei hyödynnä apuvälinettä esim. asiakkaan siirtymisessä, saattaa hänelle aiheutua heikosta työergonomiasta johtuvia tuki- ja liikuntaelinvaivoja, jolloin hänelle aiheutuu sairauspoissaoloja. Kruus-Niemeläkin (2002) toteaa, että käyttämätön apuväline koituu yhteiskunnalle kaikkein kalleimmaksi. Heli Rantsi (2005) on tehnyt selvityksen *Potilaan liikkuminen, avustus- ja siirtomenetelmien opetus sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitoksissa*. Selvityksessä todetaan, että asiakkaiden omatoimisen liikkumisen tukeminen vähentää hoitohenkilökunnan fyysistä kuormitusta. Apuvälineiden käyttö aktivoi asiakasta ja helpottaa hoitajaa fyysisesti. Edelleen selvityksestä ilmenee, että apuvälineiden käyttämättä jättämisen yhtenä syynä on vaillinainen perehdytys apuvälineen käyttöön. (Rantsi 2005: 17.)

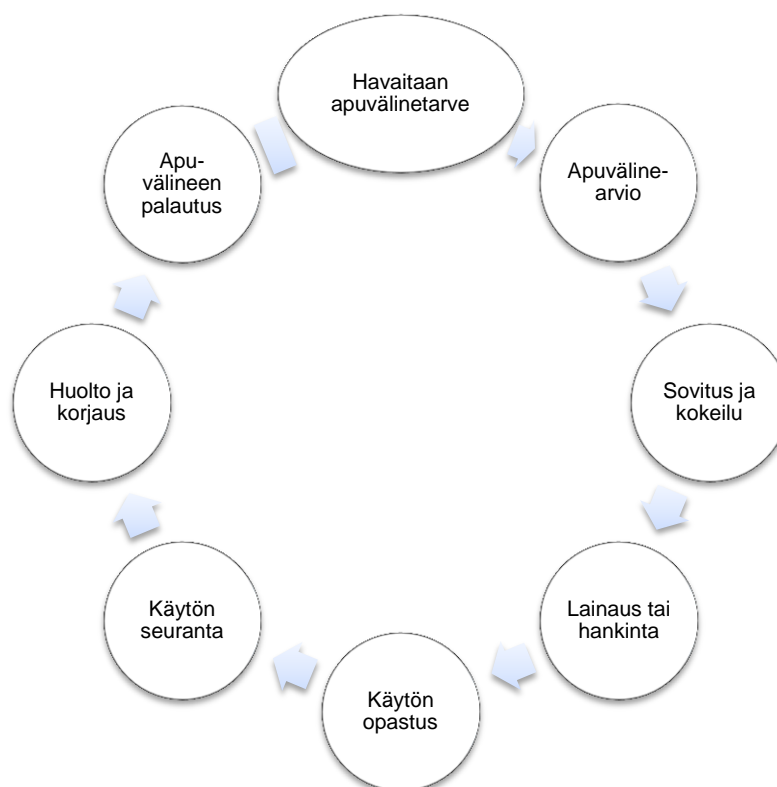
3 Apuvälineiden käytön perehdytys

3.1 Apuvälineprosessi

Apuvälineellä tarkoitetaan välinettä tai laitetta, minkä avulla edistetään tai ylläpidetään henkilön toimintakykyä, kun se on vamman, sairauden tai ikääntymisen myötä heikentynyt (Salminen 2010: 13).

Apuvälineprosessi käynnistyy, kun havaitaan tarve. Prosessi on kuvattu kuviossa 1. Tarpeen havaitsemisessa lähellä olevat ihmiset, kuten kotihoidon työntekijät, ovat tärkeässä asemassa huomioidessaan päivittäisten toimintojen sujuvuutta. Tavallisimpia liikkumisen, hygienian ja päivittäisten toimintojen apuvälineitä saa julkisen

terveydenhuollon apuvälinekeskuksista. Siellä tehdään myös arviointia tai ohjataan eteenpäin.

Kuvio 1. Apuvälineprosessi

Havaitun apuvälinetarpeen jälkeen tehdään apuvälinearvio, jossa etsitään asiakkaan tarpeisiin sopiva väline tai välineet. Sitä seuraa sovitus, jolloin tehdään myös mahdolliset säädöt tai suunnitellaan muutostyöt. Kun väline luovutetaan käyttöön, annetaan asiakkaalle käytön opetusta. Asiakkaalle tulee myös antaa kirjalliset käyttöohjeet. Apuvälineen käytön seurantaan osallistuu asiakkaan lähellä olevat henkilöt, johon kotihoidon työntekijät myös kuuluvat. He voivat myös tehdä havaintoja jos välineet eivät toimi oikein ja apuväline tarvitsee huoltoa tai korjausta. Lopulta apuväline palautetaan, kun sitä ei enää tarvita tai tarvitaan toisenlainen apuväline. (Ks. Hurnasti–Kanto–Ronkanen–Töytäri – Hakkarainen – Aarnikka – Konola 2010: 38–42.)

Yleisimmät julkisessa terveydenhuollossa kotiin annettavat apuvälineet ovat liikkumisen ja siirtymisen apuvälineitä, tai korotuksia ja erilaisia tukia, kuten ylä- ja alaraajojen ortoosit. (Ks. Ikonen 2015: 137–139.) Erilaiset teknologiset ratkaisut tulevat lisääntymään, mutta eivät ole vielä niin yleisiä. Tässä kyselyssä on keskitytty

perinteisiin apuvälineisiin, mitä yleisimmin julkisesta terveydenhuollosta annetaan lainaan.

3.2 Apuvälineet ja perehdytys

Perehdytyksellä tarkoitetaan tässä työssä apuvälineen käytön opetusta. Seuraavassa lyhyesti siitä, mitä kotihoidon työntekijöiden tulisi hallita liittyen kyselyssä esiintyvien laitteiden käyttöön.

Kuulolaite

Kotihoidon näkökulmasta huomioitavaa on, että kuulolaitteen käyttäjän tulee ensinnäkin pitää huoli siitä, että hänen korvakäytävät ovat puhtaat ja puhdistuttaa ne säännöllisesti. Kuulokoje tulee pitää myös puhtaana ja pyyhkiä joka ilta. Kuulokoje vinkuu, kun se suljetaan kämmenien väliin. Se on merkki siitä, että kuulokoje on toimiva ja paristot riittävät. Kuulokoje voi vinkua, jos korvakappale on huonosti korvassa tai se on likainen. Kuulokojeissa käytetään vain niihin tarkoitettuja paristoja. (Väätäinen 2010: 87–88.)

Liikkumisen apuvälineet: rollaattori, pyörätuoli, sähköpyörätuoli ja sähkömopo

Liikkumisen apuvälineissä on hyvä huomioida käyttäjän asento, missä asennossa hän kävelee tai istuu. Esimerkiksi pyörätuolissa istuvan asento vaikuttaa pyörätuolin liikkuvuuteen, mutta ennen kaikkea käyttäjän jaksamiseen ja hyvinvointiin. Sitten taas rollaattoria ei pitäisi työntää edellä kuin kelkkaa, vaan kulkien keskellä riittävän lähellä rollaattoria.

Huolto ja puhdistus ovat tärkeitä kaikkien apuvälineiden kohdalla. Kotihoidon työntekijät ovat osaltaan auttamassa käyttäjää siinä. Kotihoidon työntekijä voi myös havainnoida korjaustarpeet. Jarrut tulee toimia kaikissa välineissä kuten kaikki muutkin mahdolliset säädöt esim. pyörätuolin kallistus. Jos jotain vikaa ilmenee, voi kotihoidon työntekijä ilmoittaa korjaustarpeista asiakkaan kanssa apuvälineyksikköön. (Ks. Töytäri – Koistinen – Mustonen – Leivo 2010: 113–114, 121–122.)

Sähköisissä välineissä on huomioitavaa, että akut ladataan säännöllisesti. Jos väline on säännöllisessä käytössä, akut ladataan joka yö. Jos apuväline on jostain syystä

pitkään pois käytöstä, tulee akkuja kuitenkin ladata vähintään kerran kuussa, sillä akut purkautuvat itsestään vaikka eivät ole käytössä. Käyttäjän tai kotihoidon työntekijän on myös hyvä huomioida, että renkaat ovat ehjät ja niissä on riittävästi ilmaa. (Töytäri – Koistinen – Mustonen – Leivo 2010: 131.)

Siirtymisen apuvälineet: siirtymisen apuvyö (esim. Easybelt), siirtolaite (esim. Re-turn), kääntölevy, liukulauta, liukulakana, henkilönostin

Siirtymisen apuvälineet ovat ergonomisia työvälineitä, mutta myös tekevät siirron miellyttävämmäksi siirrettävälle henkilölle. Käyttöä opetellaan erilaisissa siirtokoulutuksissa. Kotihoidon velvollisuus on käytön ohella seurata, että apuvälineet ovat kunnossa ja puhtaita. Henkilönostimen osalta lataus tapahtuu samalla tavalla kuin sähköisissä välineissä yleensä.

Suihkutuolit: pyörillä ja sähköinen suihkutuoli

Pyörillä varustettu suihkutuoli helpottaa käyttäjän liikuttelua pesutilanteessa. Säännöllinen puhdistus ja varmistus apuvälineen käyttökunnosta ovat tärkeimmät huomiot suihkutuolin osalta. Sähköinen suihkutuoli tulee myös ladata aina käytön jälkeen.

Alaraajan ja yläraajan ortoosit

Ortooseja käytetään hyvin monenlaisiin tarpeisiin, kun esimerkiksi asiakkaalla on yliliikkuvuutta, spastisuutta, raajojen virheasentoja tai epämuodostumia. Tai kyseessä voi olla esimerkiksi kivuliaan nivelen hoito. Ortoosit voivat olla yksilöllisesti valmistettuja tai valmisapuvälineitä. (Kruuss-Niemelä 2010: 153.) Ortoosia puettaessa on huomioitavaa, että raaja istuu ortoosiin hyvin ja kiinnitysremmit kiinnittyvät napakasti kiinni. Valmistajan puhdistusohjeita tulisi noudattaa.

Alaraajan ja yläraajan proteesit

Proteesien ollessa yksilöllisesti valmistettuja, niiden pukemisessa asiakas on itse paras neuvoja. Valmistajan ohjeita huollosta ja puhdistuksesta tulee noudattaa. Tyngän

kuntoa on syytä seurata ja ohjata asiakas lääkäriin, jos tyngässä on hankaumia tai haavoja.

Kompressiovaate ja pukemisen avustin (esim. sukan- tai hihanvetolaite)

Kompressiovaatteita voidaan käyttää joko lymfaattisen turvotuksen hoidossa tai ne voivat toimia esimerkiksi plastiikkakirurgisten toimenpiteiden jälkihoitona. Kompressiovaatteilla voidaan myös parantaa kehonhallintaa. (Kruus-Niemelä 2010: 160.) Erityisesti sukkien ja hihojen pukemiseen on olemassa erilaisia sukanveto- tai hihanvetolaitteita, mihin löytyy ohjeita ja videoita netistä. Kompressiovaatteiden pesussa tulee seurata valmistajan ohjeita.

Korsetti ja tukivyö

Korsettiä ja tukivyötä pukiessa on hyvä varmistaa, että väline puetaan oikein päin ja oikeaan paikkaan. Pesu ja huolto tapahtuvat valmistajan ohjeiden mukaan.

3.3 Kotihoito

Kotihoidon palvelut kuuluvat kunnan lakisääteiseen järjestämisvastuuseen. Palveluita voi ostaa myös palvelusetelillä tai maksaa itse yksityiseltä toimijalta. (Ikonen 2015:18.) Lahdessa kotihoitoa järjestää Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (PHHYKY) sekä muita yksityisen sektorin toimijoita. PHHYKY valikoitui kyselyyn sen ollessa julkisen sektorin toimija, mutta myös suurin ja laajin toimija alueella.

Apuvälineet auttavat kotona asuvaa suoriutumaan päivittäisistä toimistaan. Apuvälineiden ja erilaisten teknologisten ratkaisujen avulla voidaan lisätä henkilön fyysistä ja sosiaalista esteettömyyttä. (Ikonen 2015: 121.) Samalla oikea apuvälineiden käyttö parantaa kotihoidon työntekijän työergonomiia ja keventää työtä fyysisesti. Kotihoidon työntekijän tulee kyetä auttamaan kotona asuvaa kaikissa toimissa, mitkä edistävät asujan selviytymistä kotona. Tämä tarkoittaa myös apuvälineiden käytön hallintaa.

Kotihoidon työntekijä on velvoitettu, koulutuksen lisäksi, pitämään yllä ja kehittämään omaa ammattitaitoaan (Ikonen 2015: 174). Tämä tarkoittaa mm. sitä, että hän hallitsee asiakkaalla olevien apuvälineiden käytön. Työntekijän tulee tiedostaa työturvallisuuden

riskit ja toimia sovittujen käytäntöjen mukaisesti. Apuvälineiden oikea käyttö on osa työntekijän työturvallisuutta. Työnantajan tulee huolehtia siitä, että työntekijällä on riittävä tietämys käytännöistä ja apuvälineiden käytöstä. Työnantajan tulee myös huolehtia siitä, että työntekijöillä on tarvittavat apuvälineet työn tekoon. (Ks. Ikonen 2015: 181–183.)

4 Aineisto

4.1 Kysely kotihoidon työntekijöille

Kyselyllä selvitettiin kokevatko kotihoidon työntekijät, että he ovat saaneet riittävän perehdytyksen apuvälineiden käyttöön. Mistä he ovat saaneet perehdytyksen? Onko joitain apuvälineitä, joiden käytöstä erityisesti haluttaisiin perehdytystä? Minkälaista perehdytyksen tulisi olla? Kyselyn pohjalta tehdään ehdotuksia mahdollisesta perehdytyksestä.

Kysely suoritettiin paperisella kaavakkeella (liite 1). Kyselykaavakkeen alussa on kolme taustakysymystä, joiden avulla voi tarkastella onko koulutuksella, iällä tai työkokemuksella merkitystä apuvälineiden käytön tuntemukseen. (Ks. Aaltola & Valli 2015: 86.) Kysymykset ovat monivalintakysymyksiä, jotta vastaaminen olisi mahdollisimman helppoa ja vaivatonta. Vastaajan tarvitsee vain ympyröidä sopivat vaihtoehdot. Kun apuvälineet on kirjattu ja luetteloitu kyselykaavakkeeseen valmiiksi, ei vastaajan tarvitse miettiä mitä välineitä hän on käyttänyt tai miten nimetä eri välineitä. (Ks. kuvio 1) Kyselykaavakkeen viimeisellä sivulla on kaksi avointa kysymystä, joihin vastaajalla on mahdollisuus kirjoittaa ajatuksiaan perehdytyksestä ja sen laadusta omin sanoin. Vastaajalla on myös mahdollisuus ehdottaa, miten perehdytystä tulisi kehittää. (Ks. Vilkkä 2007: 63–69.) Vastauslomakkeen vaihtoehtoisissa on käytetty Likertin asteikkoa 4-portaisena. Sillä saadaan riittävästi vaihtoehtoja. Suurempi määrä vaihtoehtoja lisäisi, jo hyvin täynnä olevaan kaavakkeeseen, sekavuutta. Asteikosta on jätetty neutraali vaihtoehto kokonaan pois, jotta vastauksista syntyisi selkeämmät mielipiteet. (Ks. Aaltola & Valli 2015: 98–100; Vilkkä 2007: 46.)

KYSELY APUVÄLINEIDEN KÄYTÖN PEREHDYTYKSESTÄ
Tiina Ilvanainen

Ympyröi sopivat kohdat, jos apuväline on tai on ollut asiakkaalla käytössä.

Väline	Keneltä olet saanut perehdytyksen	Saamani perehdytys oli riittävää	Koen, että osaan opastaa asiakasta apuvälineen käytössä	Vastaa tähän kohtaan aina. Tarvitsen lisää perehdytystä tähän apuvälineeseen	Rastita, jos apuväline ei ole käytössä
Rullaattori	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Pyörätuoli	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Sähköpyörätuoli	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Sähkömopo	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	

Kuvio 2. Kyselykaavakkeen sivu

Kyselyn suorittaminen

Aineiston keruu suoritettiin Lahden kaupunkialueella toimivien kotihoidon ryhmien palaverissa, jolloin työntekijät voivat täyttää kaavakkeen ja samalla myös tarkentaa mahdollisia kyselyyn liittyviä epäselviä kohtia. Kyselyn aluksi aina kerrottiin, että vastaaminen on vapaaehtoista, ja että kaavakkeen voi jättää täyttämättä. Lahden kaupungin alueella toimii kahdeksan alueellista kotihoidon ryhmää. Ryhmissä työskentelee keskimäärin 20 työntekijää. Kotihoidon työ on kiireistä ja tapahtuu asiakkaiden kotona. Perinteisellä paperisten kaavakkeiden täytöllä saadaan parempi vastausprosentti kuin esim. sähköisellä kaavakkeella. Kysely pyrittiin suorittamaan neljässä ryhmässä. (Ks. Aaltola – Valli 2015: 89–90.)

Kun lupa kyselyn suorittamiseen oli saatu, sovittiin ryhmien palveluesimiesten kanssa aikataulusta aineiston keruuseen. Ennen ryhmään menoa lähetettiin sähköpostitse saatekirje palveluesimiehelle, joka jakoi sen ryhmälle (liite 2). Saatekirjeessä kerrotaan suoritettavasta kyselystä ja mihin aineistoa käytetään. Kirjeessä myös kerrotaan, että aineiston kerääjä on paikalla, kun työntekijöillä on mahdollisuus vastata kyselyyn. (Ks. Vilka 2007: 80–82.)

Kaavakkeissa ei kysellä henkilötietoja, vain työkokemus kotihoidossa, ikäryhmä ja koulutustausta. Aineisto käsitellään kokonaisuutena ja anonyymisti. Koska aineisto käydään kokouksissa keräämässä, mitään vastaajien yhteystietoja ei tarvita. Kyselyyn osallistuminen on tehty mahdollisimman helpoksi, mutta vastaaminen on vapaaehtoista. Näin ollen lupa kyselyn tekemiseen kotihoidon työntekijöiden työaikana haettiin PHHYKY:ltä, liite 3. (Ks. Vilkkä 2007: 95–97.)

5 Aineiston analysointi

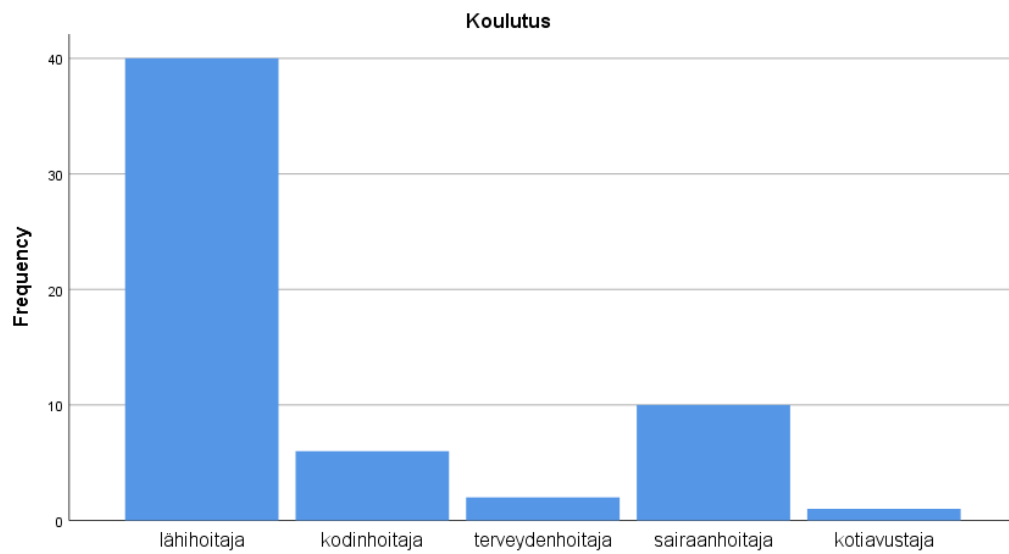
Aineiston analysoinnissa käytettiin määrällisen tutkimuksen periaatteita ja taulukoidaan tulokset numeeriseen muotoon SPSS-ohjelman avulla. SPSS-ohjelmalla voidaan tehdä tilastollisia analyysejä ja tuottaa tilastollista tietoa kuvaavia taulukoita ja grafiikkaa.

Mistä kotihoidon työntekijät ovat saaneet perehdytyksensä ja onko se heidän mielestään ollut riittävää? Onko koulutuksella tai työkokemuksella merkitystä näissä kysymyksissä?

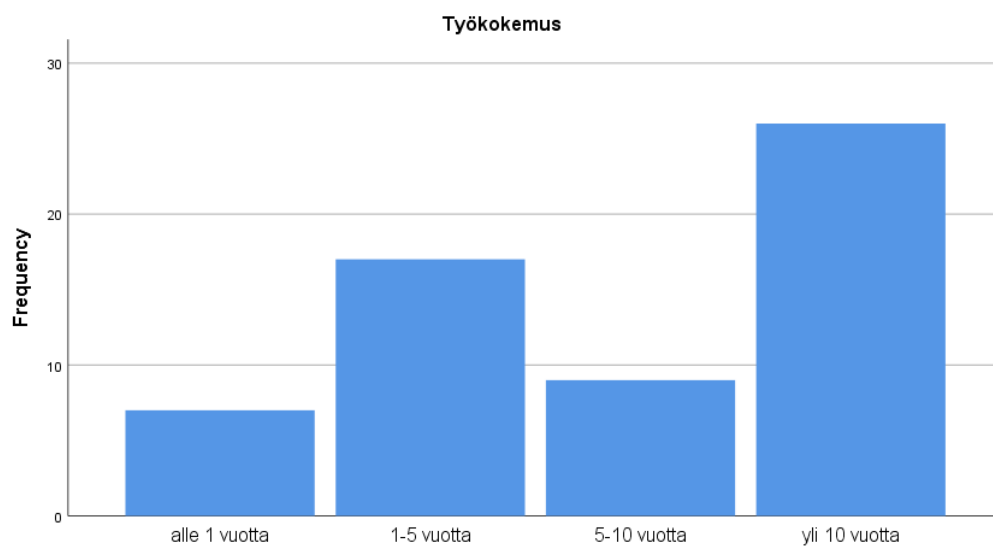
Vastauksia kertyi 59 kpl kolmesta alueellisesta ryhmästä: Asemantaustan, Keskustan ja Paavolan ryhmistä. Alueellisia ryhmiä on kahdeksan, joissa jokaisessa toimii noin 20 työntekijää, eli vastauksien osuus koko työntekijämäärästä on noin 38%. Kyselyn suorittamiseksi on otettu yhteyttä neljään Lahden keskustassa toimivaan kotihoidon ryhmän palveluesimieheen. Yksi ryhmä jäi kyselystä pois, koska aikataulut eivät sopineet.

Valtaosa, 67,8% (40/59), vastaajista on lähihoitajia (ks. taulukko 1). Vastaajista 11,9%:lla (7/59) on työkokemusta alle yksi vuosi ja 44,1%:lla (26/59) on kokemusta kertynyt yli 10 vuotta (ks. taulukko 2). Ikä vaihtelee 19-62 vuoden välillä tasaisesti. Jokainen ikäryhmä, tällä välillä, oli melko tasaisesti edustettuna.

Taulukko 1. Vastaajien koulutus

Taulukko 2. Vastaajien työkokemus

Koulutuksen ollessa valtaosalla lähihoitaja, ei vertailua eri koulutustaustojen välillä ole mielekäästä tehdä. Samoin työkokemusta on suurelle osalle kertynyt enemmän kuin vuosi ja lähes puolella vastaajista on kokemusta yli 10 vuotta. Merkittäviä eroja näiden ryhmien välille ei myöskään synny.

6 Tulokset

Kysymykseen ”keneltä olet saanut perehdytyksen” vastattiin monen välineen kohdalla, että perehdytys on kuulunut opintoihin, toisena oli työtoveri ja usein perehdytys on tullut asiakkaalta. Monessa vastauksessa perehdytystä oli saatu useammalta taholta. Työtoveri ja asiakas esiintyivät myös näissä vastauksissa, mutta muutkin tahot, kuten apuvälineyksikkö ja työnantaja oli ympyröity perehdyttäjäksi. Suurimmaksi osaksi perehdytys koettiin riittäväksi. Luetelluista välineistä valtaosa on yleisesti käytössä ja välineet olivat tuttuja. Koettiin, että osataan opastaa asiakasta apuvälineen käytössä eikä koettu tarvittavan kyseisiin välineisiin lisää perehdytystä.

Sähköiset välineet olivat harvinaisempia ja niihin toivottiin lisää perehdytystä. Sähköpyörätuoli ja sähkömopo nousivat erityisesti esiin. Sähköinen suihkutuoli on harvinainen kotona käytettävä väline, eikä moni vastaaja ollut tiennyt sellaisia olevankaan. Yläraajan proteeseja ei myöskään kotihoidon asiakkailla ole paljon.

Taulukko 3:ssa on esitetty tulokset kaikkien välineiden kohdalta. Lukemisen helpottamiseksi kohdat ”samaa mieltä” ja ”jokseenkin samaa mieltä” on yhdistetty numero yhdeksi ja kohdat ”eri mieltä” ja ”jokseenkin eri mieltä” on yhdistetty numero kahdeksi.

Taulukko 3. Tulokset välineittäin.

Taulukossa on ensin merkittävin taho, mistä perehdytys on saatu.

Seuraavissa kohdissa merkitty osuus prosentteina:

1. Samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä
2. Eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä

Väline	Keneltä perehdytys saatu	Saamani perehdytys oli riittävää %	Koen, että osaan opastaa asiakasta apuvälineen käytössä %	Tarvitsen lisää perehdytystä tähän apuvälineeseen %	Onko käytössä %
Kuulolaite	Usealta taholta	1. 61 2. 39	1. 84,7 2. 15,3	1. 42,4 2. 57,7	100
Rollaattori	Kuului opintoihin	1. 91,2 2. 8,8	1. 94,8 2. 5,2	1. 8,7 2. 91,3	98
Pyörätuoli	Kuului opintoihin	1. 86,2 2. 13,8	1. 89,8 2. 10,2	1. 16,9 2. 83,1	100
Sähköpyörätuoli	Asiakas	1. 51 2. 49	1. 34,7 2. 65,3	1. 79,6 2. 20,4	83
Sähkömopo	Itse/asiakas/käyttöohjeet	1. 20 2. 80	1. 95 2. 5	1. 95 2. 5	34
Siirtymisen apuväy, esim. Easybelt	Kuului opintoihin/työtoveri	1. 80,7 2. 19,3	1. 87,7 2. 12,3	1. 30,4 2. 69,6	97
Siirtolaite, esim. Return	Työtoveri/Kuului opintoihin	1. 71,8 2. 28,2	1. 69,2 2. 30,8	1. 30,8 2. 69,2	66
Kääntölevy	Työtoveri/Kuului opintoihin	1. 73,8 2. 26,2	1. 78,6 2. 21,4	1. 38,1 2. 61,9	71
Liukulauta	Työtoveri/Kuului opintoihin	1. 93 2. 7	1. 94,7 2. 5,3	1. 14 2. 86	97
Liukulakana	Kuului opintoihin/työtoveri	1. 94,9 2. 5,1	1. 96,6 2. 3,4	1. 10,2 2. 89,8	100
Henkilönostin	Työtoveri/Kuului opintoihin	1. 80,4 2. 19,6	1. 74,5 2. 25,5	1. 38,9 2. 61,1	95
Suihkutuoli pyörillä	Kuului opintoihin/työtoveri	1. 94,7 2. 5,3	1. 98,2 2. 1,8	1. 10,5 2. 89,5	97
Sähköinen suihkutuli	Ei keneltäkään	1. 33,3 2. 66,7	1. 14,3 2. 85,7	1. 85,7 2. 14,3	10
Alaraajan ortoosi	Asiakas/työtoveri	1. 78,4 2. 21,6	1. 80,4 2. 19,6	1. 32 2. 68	86
Yläraajan ortoosi	Asiakas/työtoveri	1. 76,9 2. 23,1	1. 71,8 2. 28,2	1. 41 2. 59	66
Alaraajan proteesi	Asiakas/työtoveri	1. 65,2 2. 34,8	1. 65,2 2. 34,8	1. 41,7 2. 58,3	39
Yläraajan proteesi	Asiakas/Kuului opintoihin	1. 30 2. 70	1. 36,4 2. 63,6	1. 41,7 2. 58,3	17
Kompressio-vaate esim. sukka tai hiha	Työtoveri/Kuului opintoihin	1. 90,2 2. 9,8	1. 90 2. 10	1. 18 2. 82	86
Pukemisen avustin, esim. sukanvetolaite	Työtoveri	1. 81,5 2. 18,5	1. 85,2 2. 14,8	1. 30,9 2. 69,1	92
Korsetti	Asiakas	1. 75 2. 25	1. 80 2. 20	1. 25 2. 75	34
Tukiwyö	Useampi tahoa/asiakas	1. 84,3 2. 15,7	1. 84,3 2. 15,7	1. 25,5 2. 74,5	86

Kyselykaavakkeen viimeisen sivun avoimiin kysymyksiin vastasi yli puolet (59,3%) vastaajista. Kysyttäessä missä muodossa perehdytystä toivottiin, oli moni ympyröinyt useamman kohdan. Jakauma on suhteutettu ympyröityjen kohtien määrään, eli 70 merkintään. Perehdytystä toivottiin pääosin koulutuksena 55,7%, kirjallisina ohjeina 22,9% ja videona verkossa 18,6%. Avoimien kysymysten vastauksissa ilmeni, että kirjallisia ohjeita kaivataan asukkaiden kotiin.

6.1 Mitä hyvää on ollut saamassasi apuvälineiden käytön perehdytyksessä/opetuksessa?

Käytännössä oppiminen ja opastus koettiin hyväksi monessa vastauksessa. Alueen fysioterapeutin opastus ja läsnäolo oli myös hyvää.

Käyttöä on päässyt saman tien harjoittelemaan käytännössä. Fysioterapeutti ohjastaa hyvin yksiköissä!

Fysioterapeutin kanssa käydyt asiakaskohtaiset opetukset.

Työtovereiden ja asiakkaiden rooli perehdytyksessä näkyi myös avoimiin kysymyksiin vastattaessa:

Tieto on kulkenut lähinnä fysioterapeutilta tai työkaverilta toiselta toiselle tai asiakas itse on perehtynyt laitteeseen ja osaa opastaa käytössä.

Työtoverin opastus on tärkeää, myös useat asiakkaat osaavat neuvoa esim. ortoosit. Työnantaja olettaa usein, että apuvälineet (esim. harvinaisemmat) kuuluvat koulutukseen.

6.2 Mitä kehitettävää apuvälineiden käytön perehdytyksessä/opetuksessa olisi?

Koulutusta toivottiin säännölliseksi ja sitä toivottiin enemmän. Erityisesti sähköisten laitteiden käyttöön haluttiin perehdytystä. Perehdytystä toivottiin myös silloin, kun asiakkaille tulee uusia apuvälineitä.

Laajempi esim. sähköisten laitteiden tuntemus. Muutkin kuin tällä hetkellä käytössä olevat.

Erilaisia apuvälineitä tulee koko ajan lisää, mutta opetus niiden käyttöön jää usein vaillinaiseksi.

Kun tulee uusia niin koulutusta/opetusta.

Perehdytyksiä voisi olla enemmän esim. tiimipalaverin yhteydessä.

Ohjeiden saatavuudesta ja sijoittelusta tuli mainintoja. Vastauksissa ilmeni myös kirjallisten ohjeiden tarpeellisuus.

Selkeyttä ja ohjeet helposti saataviksi.

Yleiset ohjeet toimistolle ja esitiedot apuvälineestä ennen asiakkaalle menoa.

Yksinkertaiset kirjalliset ohjeet.

Selkeät, kuvalliset ohjeet. Yksinkertaiset, nopealukuiset ohjeet

Asiakkailla voisi olla kotona enemmän kirjallisia ohjeita apuvälineiden käyttöön, varsinkin kotihoidossa, kun työskennellään yksin.

Eräs vastaaja oli kiinnittänyt huomiota kotihoidossa esiintyvään haasteeseen, kun asiakas kotiutuu osastolta yllättäen tai vaikkapa perjantaina ennen viikonloppua.

Jos tilanne tulee äkisti eteen – esim. osastolla – uuden asiakkaan/potilaan tullessa esim. viikonloppuna.

Eräs vastaaja oli pohtinut asiaa laajemmin, myös työergonomian kannalta:

Ylipäänsä tietoa millaisia apuvälineitä on. Koska kaikki jotka auttavat asiakkaan siirrossa tms. ovat auttamassa ergonomian toteutumiseen ja mahd. sairaslomien ennaltaehkäisyyn. Koska kotihoidossa olevien asiakkaiden sairauksien monimuotoisuus on lisääntynyt huomattavasti, samoin apuvälineiden määrää.

7 Pohdinta

7.1 Kyselykaavake ja aineiston keruu

Kysymyksessä ”keneltä olet saanut perehdytyksen” ei ole lainkaan vaihtoehtoa, jos vastaaja on oppinut itse tai ei ole saanut perehdytystä. Myös fysioterapeutti jäi uupumaan vaihtoehdoista. Jotkut vastaajista olivat itse lisänneet kohdan ”itseoppinut” tai ”ei perehdytystä”. Nämä vastaukset on otettu huomioon vastauksia analysoidessa. Kun kohtaa fysioterapeutti perehdyttäjänä ei ollut, vastaajat ovat saattaneet merkitä fysioterapeutin opastuksen joko kohtaan ”työtoveri” tai ”apuvälineyksikkö”.

Fysioterapeutti olisi ollut tärkeä lisä kyselykaavakkeeseen. Fysioterapeutin osuus näkyi sitten avoimien kysymyksien vastauksissa.

Aineiston keruu kokousten yhteydessä osoittautui kyselyn kannalta toimivaksi. Kukaan ei kieltäytynyt vastaamasta ja aineisto oli heti käsittelijällä. Vastaustilaisuudessa kerrottiin, että vastaajilla on mahdollisuus olla vastaamatta. Oliko tilanne riittävän avoin? Olisiko joku halunnut jättää vastaamatta? Vastaajalla oli myös mahdollisuus palauttaa tyhjä kaavake, mutta näin ei tapahtunut. Tilanteet kyselyn suorittajan näkökulmasta olivat avoimia ja rentoja. Oletamus on, että vastaajat kokivat asian riittävän tärkeäksi vastatessaan kyselyyn. Yhdessä ryhmässä myös palveluesimies vastasi kyselyyn. Perehdytystäkin toivottiin pääosin koulutuksena. Videona verkossa tai kirjallisina ohjeina toivottiin suhteessa vähemmän. Se kertoo myös siitä, että on hyvä, kun suoritettavalle asialle on oma tietty aika varattuna. Silloin asiaan voi keskittyä paremmin eikä tarvitse itse yrittää sovittaa aikaa työn lomaan. Oli kyse sitten koulutuksesta tai kyselyyn vastaamisesta.

Ryhmät, joissa kysely suoritettiin, toimivat Lahden keskustan alueella. Olisiko etäämmällä toimivista ryhmistä tullut erilaisia vastauksia? Analysoidessa ei ole vertailtu eri ryhmien tuloksia. Olisivatko pidemmät etäisyydet asiakkaiden ja palveluiden välillä vaikuttaneet asiaan? Se jää nyt avoimeksi.

7.2 Perehdytyksen riittävyys

Perehdytys koettiin riittäväksi suurimmaksi osaksi kyselyssä mainittujen välineiden kohdalla. Sähköisten laitteiden kohdalla, kuten sähköpyörätuoli tai sähkömopo, koettiin että perehdytys ei ollut riittävää ja kaivattiin lisää perehdytystä. Kokemus, että osaisi opastaa asiakasta apuvälineen käytössä, oli myös alhaisempi sähköisten apuvälineiden kohdalla. Tarve saada koulutusta enemmän sähköisistä apuvälineistä ilmeni myös avoimiin kysymyksiin vastattaessa.

Melko monen apuvälineen kohdalla perehdytys on saatu jo opintojen aikana. Työtoveri on merkitty usein perehdyttäjäksi. Erityisesti yksilöllisten välineiden, esim. ortoosit ja proteesit, kohdalla asiakas on ollut se, joka on perehdyttänyt välineeseen.

Avoimissa kysymyksissä usein toistui käytännön läheisyys. Käytännössä oppiminen koettiin hyväksi, joko koulutuksena tai asiakkaan kotona esim. fysioterapeutin kanssa

opetellen. Avoimien kysymyksien vastauksissa näkyi se, että kirjalliset ohjeet ja videot ovat tärkeä apu asiakkaan kotona, kun työskennellään yksin.

Eräässä vastauksessa oli myös pohdittu ergonomian toteutumista ja työssäjaksamista. Kun apuvälineitä käytetään oikein, auttaa se sekä käyttäjää että avustavaa puolta. Oikea käyttö tukee asiakkaan toimintakykyä ja edistää avustavan henkilön työergonomiaa.

Apuvälineiden huollon näkökulmasta olisi hyvä, että kotihoidon työntekijät olisivat tietoisia myös apuvälineiden huollosta. Kyselyssä kysyttiin vain käytöstä, mutta jatkokysymyksenä voisi olla myös huollon ja puhdistuksen osuus. Asianmukainen huolto ja säännöllinen puhdistus pidentävät apuvälineen käyttöikää. Asiakas ei aina itse kykene apuvälineitään huoltamaan ja puhdistamaan.

Kyselyllä ei voi mitata käytetäänkö apuvälineitä asianmukaisesti. Tällä kyselyllä mitattiin sitä, miten vastaajat itse kokivat hallitsevansa luetellut apuvälineet. Sitä, käytetäänkö esimerkiksi henkilönostinta turvallisesti, ei kyselystä selviä. Niinpä koulutuksia tulisi järjestää myös tietojen päivitykseen ja oikean ja turvallisen käytön varmentamiseen.

8 Ehdotuksia apuvälineiden perehdytyksen järjestämiseen

Kyselyn pohjalta fysioterapeuttien osuus apuvälineiden käytössä ja käytön perehdytyksessä on merkittävä. Siihen oltiin myös tyytyväisiä. Perehdytystä haluttiin mieluiten koulutuksena, mutta kirjalliset ja kuvalliset ohjeet ja videot tukevat opittua ja niiden avulla on myös työtoverille helppo käyttöä opastaa. Koulutus käytännön harjoitteina koettiin hyväksi. Kun koulutukseen on varattu oma aikansa, silloin asiaan on helppo keskittyä.

Erityisesti sähköisistä apuvälineistä kaivattiin lisää koulutusta. Sähköiset välineet ovat kalliita ja siksi olisi hyvä, että avustavilla henkilöillä, kuten kotihoidon työntekijöillä, olisi käsitys niiden toiminnasta ja käytöstä, esim. akkujen lataukseen liittyvät asiat. Näin he osaltaan voivat kannustaa asiakasta käyttämään hallussa olevia apuvälineitään.

On ymmärrettävää, ettei aina, kun asiakkaalle ilmestyy uusi apuväline, järjestetä koulutusta. Perehdytys ja sen varmistaminen tulisi kuitenkin jollain tavalla järjestää.

Silloin ainakin kirjalliset ohjeet tulisi löytyä. Apuvälinepalveluissa tulisi myös kiinnittää huomiota kirjallisten ohjeiden selkeyteen. Samoin sairaalat ja muut kotiuttavat yksiköt huomioisivat, että kotiutettaessa annettujen apuvälineiden mukana kulkisivat myös käyttöohjeet.

Vaikka suurin osa apuvälineistä oli vastaajille tuttuja ja koettiin, että niiden käyttö hallitaan. Olisi hyvä välillä päivittää tietoja ja varmistaa, että käyttö on turvallista ja oikeaa sekä asiakkaalle että työntekijälle. Esimerkiksi harjoiteltaessa siirtymisen avustamista, voisi sitä harjoitella sekä apuvälineiden kanssa että ilman.

Yksilöllisten apuvälineiden kohdalla, kuten ortoosit ja proteesit, perehdyttäjänä oli usein asiakas. Se on toki hyvä, mutta yleinen koulutus ortoosien ja proteesien käytöstä, pukemisesta ja huollosta olisi hyvä. Erityisesti tietoisuus ortoosien merkityksestä käyttäjälle auttaisi työntekijää kannustamaan asiakasta sen käyttöön.

Erilaiset teknologiset ratkaisut yleistyvät myös asumista tukevissa välineissä, kuten ympäristönhallintalaitteet tai hälytys-, kutsu- ja valvontajärjestelmät. Kyselyssä ilmeni, että sähköisten laitteiden käyttöön kaivattiin enemmän perehdytystä. Koulutusta myös tämän tyyppisten laitteiden käyttöön tarvitaan. Teknologian kehittyessä jatkuvan koulutuksen tarve korostuu.

Lähteet

Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: PS-kustannus.

Hurnasti, Tuula–Kanto-Ronkanen, Anne–Töytäri, Outi–Hakkarainen, Marianne–Aarnikka, Tuomo–Konola, Pirjo. Apuvälinepalvelut. Teoksessa Salminen, Anna-Liisa (toim.) 2010. Apuvälinekirja. Kouvola: Solver Palvelut Oy. 29-52.

Ikonen, Eija-Riitta 2015. Kehittyvä kotihoito. Keuruu: Otava Oy.

Kruus-Niemelä, Maria 2002. Apuvälineiden käytön osaamisen varmistaminen terveyskeskuksissa. Jyväskylän yliopisto. Saatavana osoitteessa: <<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/8385>>. Luettu 7.1.2018.

Kruus-Niemelä, Maria. Proteesit ja ortoosit. Teoksessa Salminen, Anna-Liisa (toim.) 2010. Apuvälinekirja. Kouvola: Solver Palvelut Oy. 148-161.

Rantsi, Heli 2005. Potilaan liikkumisen avustus- ja siirtomenetelmien opetus sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksissa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2005:26. Saatavana osoitteessa: <<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72893/Selv200526.pdf?sequence=1>>. Luettu 20.1.2018.

Salminen, Anna-Liisa 2010. Apuvälinekirja. Kouvola: Solver Palvelut Oy.

Töytäri, Outi–Koistinen, Anna-Kaisa–Mustonen, Minna–Leivo, Harri. Liikkuminen. Teoksessa Salminen, Anna-Liisa (toim.) 2010. Apuvälinekirja. Kouvola: Solver Palvelut Oy. 111-147.

Vilkka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Saatavana myös osoitteessa: <<http://hanna.vilkka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>>.

Väätäinen, Sirkku-Marja. Kuuleminen. Teoksessa Salminen, Anna-Liisa (toim.) 2010. Apuvälinekirja. Kouvola: Solver Palvelut Oy. 84-97.

Kyselykaavake

KYSELY APUVÄLINEIDEN KÄYTÖN PEREHDYTYKSESTÄ

Tiina Iivanainen

Opiskelen apuvälinetekniikkaa Metropolia ammattikorkeakoulussa. Tämä kysely on osa opinnäytetyötäni, mikä käsittelee apuvälineiden käytön perehdytystä kotihoidon työntekijöille. Aineisto kerätään nimettömänä. Minä käsittelen ja analysoin vastaukset. Opinnäytetyöprosessin jälkeen aineisto hävitetään.

Tiina Iivanainen

Ympyröi seuraavista sopiva vaihtoehto

Taustatiedot

Koulutukseni on

1 = Lähihoitaja

2 = Kodinhoitaja

3 = Jokin muu, mikä _____

Ikäni on _____

Työkokemukseni kotihoidossa on

1 = alle 1 vuotta

2 = 1-5 vuotta

3 = 5-10 vuotta

4 = yli 10 vuotta

Käy läpi jokainen apuväline ja vastaa kaikkiin kohtiin, jos olet kohdannut työssäsi kyseistä välinettä.

Ympyröi seuraavista kaikki sopivat vaihtoehdot

Ympyröi sopivat kohdat, jos apuväline on tai on ollut asiakkaalla käytössä.				Vastaa tähän kohtaan aina.	Rastita, jos apuväline ei ole käytössä
Väline	Keneltä olet saanut perehdytyksen	Saamani perehdytys oli riittävää	Koen, että osaan opastaa asiakasta apuvälineen käytössä	Tarvitsen lisää perehdytystä tähän apuvälineeseen	
Kuulolaite	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	

KYSELY APUVÄLINEIDEN KÄYTÖN PEREHDYTYKSESTÄ

Tiina Iivanainen

Ympyröi sopivat kohdat, jos apuväline on tai on ollut asiakkaalla käytössä.				Vastaa tähän kohtaan aina.	Rastita, jos apuväline ei ole käytössä
Väline	Keneltä olet saanut perehdytyksen	Saamani perehdytys oli riittävää	Koen, että osaan opastaa asiakasta apuvälineen käytössä	Tarvitsen lisää perehdytystä tähän apuvälineeseen	
Rollaattori	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Pyörätuoli	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Sähköpyörätuoli	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Sähkömopo	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	

KYSELY APUVÄLINEIDEN KÄYTÖN PEREHDYTYKSESTÄ

Tiina Iivanainen

Ympyröi sopivat kohdat, jos apuväline on tai on ollut asiakkaalla käytössä.				Vastaa tähän kohtaan aina.	Rastita, jos apuväline ei ole käytössä
Väline	Keneltä olet saanut perehdytyksen	Saamani perehdytys oli riittävä	Koen, että osaan opastaa asiakasta apuvälineen käytössä	Tarvitsen lisää perehdytystä tähän apuvälineeseen	
Siirtymisen apuväly, esim. Easybelt	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Siirtolaite, esim. Re-turn	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Kääntölevy	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Liukulauta	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	

KYSELY APUVÄLINEIDEN KÄYTÖN PEREHDYTYKSESTÄ

Tiina Iivanainen

Ympyröi sopivat kohdat, jos apuväline on tai on ollut asiakkaalla käytössä.				Vastaa tähän kohtaan aina.	Rastita, jos apuväline ei ole käytössä
Väline	Keneltä olet saanut perehdytyksen	Saamani perehdytys oli riittävä	Koen, että osaan opastaa asiakasta apuvälineen käytössä	Tarvitsen lisää perehdytystä tähän apuvälineeseen	
Liukulakana	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Henkilönostin	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Suihkutuoli pyörillä	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Sähköinen suihkutuli	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	

KYSELY APUVÄLINEIDEN KÄYTÖN PEREHDYTYKSESTÄ

Tiina Iivanainen

Ympyröi sopivat kohdat, jos apuväline on tai on ollut asiakkaalla käytössä.				Vastaa tähän kohtaan aina.	Rastita, jos apuväline ei ole käytössä
Väline	Keneltä olet saanut perehdytyksen	Saamani perehdytys oli riittävä	Koen, että osaan opastaa asiakasta apuvälineen käytössä	Tarvitsen lisää perehdytystä tähän apuvälineeseen	
Alaraajan ortoosi	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Yläraajan ortoosi	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Alaraajan proteesi	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Yläraajan proteesi	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	

KYSELY APUVÄLINEIDEN KÄYTÖN PEREHDYTYKSESTÄ

Tiina Iivanainen

Ympyröi sopivat kohdat, jos apuväline on tai on ollut asiakkaalla käytössä.				Vastaa tähän kohtaan aina.	Rastita, jos apuväline ei ole käytössä
Väline	Keneltä olet saanut perehdytyksen	Saamani perehdytys oli riittävä	Koen, että osaan opastaa asiakasta apuvälineen käytössä	Tarvitsen lisää perehdytystä tähän apuvälineeseen	
Kompressiovaate (esim. sukka tai hiha)	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Pukemisen avustin, esim. sukan- tai hihanvetoavustin	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Korsetti	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	
Tukivävy	1 = Työnantajalta 2 = Työtoverilta 3 = Asiakkaalta 4 = Kuului opintoihin 5 = Apuvälineyksiköstä 6 = Luin käyttöohjeet	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	1 = Samaa mieltä 2 = Jokseenkin samaa mieltä 3 = Jokseenkin eri mieltä 4 = Eri mieltä	

KYSELY APUVÄLINEIDEN KÄYTÖN PEREHDYTYKSESTÄ

Tiina Iivanainen

Toivoisin perehdytystä

1 = koulutuksena

2 = videona verkossa

3 = kirjallisina ohjeina

4 = muu, mikä _____

Mitä hyvää on ollut saamassasi apuvälineiden käytön perehdytyksessä/opetuksessa?

Mitä kehitettävää apuvälineiden käytön perehdytyksessä/opetuksessa olisi?

Kiitos vastauksistasi!

Tiina Iivanainen

tiina.iivanainen2@metropolia.fi

Saatekirje

Tiina Iivanainen
Apuvälinetekniikan opiskelija
Metropolia ammattikorkeakoulu, Helsinki

Hei!

Olen tekemässä opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on selvittää miten kotihoidon työntekijät kokevat saaneensa perehdytyksen asiakkaiden käytössä olevien apuvälineiden käyttöön. Onko saatu perehdytys ollut riittävää? Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää kotihoidon työntekijöiden perehdytystä apuvälineiden käyttöön. Tulen vierailemaan ryhmänne kokouksessa, jolloin jokaisella on mahdollisuus täyttää paperinen kyselykaavake apuvälineiden käytön perehdytyksestä. Kyselyn täyttöön menee noin 15min. Aineisto kerätään nimettömänä ilman erillisiä henkilötietoja, koska kyselyllä ei tutkita yksittäisiä työntekijöitä, vaan yleisesti kokemuksia kotihoidon työntekijöiden keskuudessa. Taustatiedoksi riittää koulutus, ikä ja työkokemus kotihoidossa. Myös lopullisessa raportissa tietoja käsitellään anonyymisti niin, etteivät osallistujat yksilöinä ole tunnistettavissa.

Kaikkea kerättyä aineistoa hyödynnetään selvityksessä vain kerran eli se tuhoetaan opinnäytetyöprosessin jälkeen. Opinnäytetyö esitetään marraskuussa 2018 Metropolia ammattikorkeakoulussa. Lopullinen työ on luettavissa verkosta <https://www.theseus.fi> 2019 tammikuusta lähtien.

Tiina Iivanainen

PÄIJÄT-HÄMEEN
hyvinvointikuntayhtymä
Ikäntyneiden palvelut ja kuntoutus / Kotiin vietävät palvelut
Tulosaluejohtaja

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

15.06.2018/6 §

Asianumero	D/1089/13.00.00.01/2018
Päätöslaji	Tutkimuslupa
Otsikko	Tutkimusluvan myöntäminen opinnäytetyöhön - Iivanainen Tiina, Apuvälineiden käytön perehdytys kotihoidon työntekijöille - Kokevatko kotihoidon työntekijät perehdytyksen riittäväksi?, Metropolia Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö, M-muut opinnäytteet
Päätösperustelut	Tiina Iivanainen opiskelee Metropolia ammattikorkeakoulussa Apuvälinetekniikkaa. Opintoihin liittyy opinnäytetyö, jonka Iivanainen tekee aiheesta "Apuvälineiden käytön perehdytys kotihoidon työntekijöille". Opinnäytetyö tehdään Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän Kotiin vietävissä palveluissa Asemanseudun, Keskustan, Paavolan ja Sataman kotihoitoalueilla. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kuinka kotihoidon työntekijät on perehdytetty asiakkaiden käytössä oleviin apuvälineisiin ja tavoitteena on kehittää kotihoidon työntekijöiden perehdytystä apuvälineisiin. Aineiston keruu suoritetaan paperisella kyselylomakkeella. Opinnäytetyöstä ei aiheudu kuluja Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymälle.
Päätös	Myönnetään tutkimusluvan hakemuksen mukaisesti. Valmis opinnäytetyö toimitetaan Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän kirjaamoon.
Lisätietojen antaja	tutkimuskoordinaattori Marjo Soini, [REDACTED]
Toimivallan peruste	Hallintosääntö § 49
Nähtävänäoloaika	18.06.2018
Nähtävänäolopaikka	Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä/Kirjaamo, Keskussairaalankatu 7, 15850 Lahti
Muutoksenhaku	Oikaisuvaatimus
Saaja	Tiina Iivanainen
Tiedoksi	Kimmo Kuosmanen, Tiina Turkulainen, Marjo Soini, Eija Ahl, Kati Liikonen, Irmeli Myllymäki, Rauni Krigsman
Liitteet	
Allekirjoitus	Jouni Sakomaa Tulosaluejohtaja

ALLEKIRJOITETTU KONEELLISESTI 15.06.2018 10:45
Sakomaa Jouni, tulosaluejohtaja